

לְמוּד יוֹמִי

משניות זהר

בעידודו של
מו"ר הרה"צ שליט"א

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

פרשת
ויחי תשפ"ה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :

הַלְמוּד בַּמִּשְׁנָיוֹת וּבַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ יִהְיֶה לְעִלּוּי הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצְלָחָה לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים וּבִנְיַן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ו

א. מִי שֶׁקִּנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה, אֲפִלּוּ שָׁמַע מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה: ב. אָמַר עֵד אֶחָד: 'אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת' - לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ עֶבֶד, אֲפִלּוּ שִׁפְחָה, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין אַף לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ. חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ וְצָרָתָהּ וְיִבְמְתָהּ וּבַת בַּעְלָהּ - הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת, וְלֹא לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה: ג. שֶׁהָיָה בַּדִּין: וּמָה אִם עֵדוּת רִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם - אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת בְּפָחוּת מִשְּׁנַיִם. עֵדוּת אַחֲרוֹנָה שֶׁאוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם - אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִּתְקַיֵּם בְּפָחוּת מִשְּׁנַיִם? תַּלְמוּד לוֹמַר (בַּמִּדְבָּר ה, יג): "וְעֵד אֵין בָּהּ" - כָּל עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. קַל וָחֹמֶר לְעֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה מֵעַתָּה: וּמָה אִם עֵדוּת אַחֲרוֹנָה שֶׁאוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם - הֲרֵי הִיא מִתְקַיֶּמֶת בְּעֵד אֶחָד. עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם - אֵינוֹ דִּין שֶׁתִּתְקַיֵּם בְּעֵד אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כד, א): "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם יט, טו): "עַל-פִּי שְׁנַיִם עֵדִים... יָקוּם דָּבָר", מַה לְּהַלָּן עַל-פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, אַף כָּאן עַל-פִּי שְׁנַיִם עֵדִים: ד. עֵד אוֹמֵר: 'נִטְמֵאת' וְעֵד אוֹמֵר: 'לֹא נִטְמֵאת', אִשָּׁה אוֹמֶרֶת: 'נִטְמֵאת' וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת: 'לֹא נִטְמֵאת' - הֲרֵי זוֹ שׁוֹתָה. אֶחָד אוֹמֵר: 'נִטְמֵאת', וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'לֹא נִטְמֵאת' - הֲרֵי זוֹ שׁוֹתָה. שְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'נִטְמֵאת' וְאֶחָד אוֹמֵר: 'לֹא נִטְמֵאת' - לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה:

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ז

א. אֵלּוּ נֶאֱמָרִין בְּכָל לָשׁוֹן: פָּרָשַׁת סוֹטָה, וּדְוִי מַעֲשֵׂר, קְרִיאַת-שְׁמַע, וּתְפִלָּה וּבִרְכַּת-הַמָּזוֹן, וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: ב. וְאֵלּוּ נֶאֱמָרִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: מִקְרָא בִּכּוּרִים, וַחֲלִיצָה, בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת, בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, וּבִרְכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה, וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם: ג. 'מִקְרָא בִּכּוּרִים' כֵּיצַד? "וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דְּבָרִים כו, ה), וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם כז, יד): "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ", מָה עֲנִיָּה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. ד. 'חֲלִיצָה' כֵּיצַד? "וְעָנְתָה וְאָמְרָה" (שָׁם כה, ט), וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם כז, יד): "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ", מָה עֲנִיָּה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְעָנְתָה וְאָמְרָה כֵּן" - עַד שֶׁתֹּאמַר בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה: ה. "בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת" כֵּיצַד? כְּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן וּבָאוּ אֶל הַר-גְּרִזִים וְאֶל הַר-עֵיבָל שֶׁבִּשּׁוֹמְרוֹן שֶׁבְּצַד שְׁכֶם שֶׁאֵצֶל אֵלוֹנֵי

מוֹרֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יא, ל): ״הֲלֹא־הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן״ וְגוֹ׳, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יב, ו): ״וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה״, מָה ״אֵלוֹן מוֹרֶה״ הָאָמוּר לְהַלָּן: ״שְׁכֶם״, אַף ״אֵלוֹן מוֹרֶה״ הָאָמוּר כָּאן: ״שְׁכֶם״. שִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר־גְּרִזִּים, וְשִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר־עֵיבָל, וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהָאָרוֹן עוֹמְדִים לְמַטָּה בְּאֶמְצַע; הַכֹּהֲנִים מַקִּיפִין אֶת הָאָרוֹן, וְהַלְוִיִּם אֶת הַכֹּהֲנִים, וְכָל יִשְׂרָאֵל מִכָּאן וּמִכָּאן, שֶׁנֶּאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ ח, לג): ״וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרָיו וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן״ וְגוֹ׳. הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר־גְּרִזִּים וּפָתְחוּ בַּבְּרָכָה: ״בָּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה״, וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹנִין: ״אָמֵן״. הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר־עֵיבָל וּפָתְחוּ בַּקְּלָלָה: ״אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה״ (דְּבָרִים כז, טו), וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹנִין: ״אָמֵן״, עַד שֶׁגּוֹמְרִין בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. וְאַחַר־כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְסָדוּהוּ בַּסִּיד, וְכָתְבוּ עָלָיו אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בִּשִׁבְעִים לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, ח): ״בַּאֵר הֵיטֵב״ וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָאוּ וְלָנוּ בְּמִקוֹמָן: ו. ׳בִּרְכַּת־כֹּהֲנִים׳ כֵּיצַד? בַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אֶחָת. בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ, וּבַמְּדִינָה בִּכְנוּיוֹ. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן כְּנֶגֶד כְּתֵפֵיהֶן, וּבַמִּקְדָּשׁ עַל־גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן, חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ט, כב): ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל־הָעָם וַיְבָרְכֵם״: ז. ׳בִּרְכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל׳ כֵּיצַד? חַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר־תּוֹרָה וְנוֹתְנָהּ לִרְאֹשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לַסְּגָן, וְהַסְּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא עוֹמֵד, וְקוֹרֵא ״אַחֲרֵי מוֹת״ (שָׁם טז, א–לד), וְ״אַךְ בֶּעָשׂוֹר״ (שָׁם כג, כו–לב). וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ וְאוֹמֵר: ׳יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן׳. ״וּבֶעָשׂוֹר״ (בַּמִּדְבָּר כט, ז–יב) שֶׁבְּחֲמִשָּׁה הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל־פֶּה, וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת, עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָיָה, וְעַל מְחִילַת הָעָוֹן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל הַכֹּהֲנִים, וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה: ח. ׳פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ׳ כֵּיצַד? מוֹצָאֵי יוֹם־טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג, בַּשְּׁמִינִי בְּמוֹצָאֵי־שְׁבִיעִית, עוֹשִׂין לוֹ בִּימָה שֶׁל עֵץ בָּעֲזָרָה, וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לא, י): ״מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד״ וְגוֹ׳. חַזַּן־הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר־תּוֹרָה, וְנוֹתְנָהּ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לַסְּגָן, וְהַסְּגָן נוֹתְנָהּ

לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל נוֹתְנָהּ לַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא יוֹשֵׁב. אַגְרִפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד וְקִבֵּל וְקָרָא עוֹמֵד, וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים. וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְ"לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי" (שָׁם יז, טו) – זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת; אָמְרוּ לוֹ: 'אַל תִּתְיָרֵא אַגְרִפַּס, אָחִינוּ אָתָּה, אָחִינוּ אָתָּה, אָחִינוּ אָתָּה'! וְקוֹרֵא מִתְּחִלַּת "אֵלֶּה הַדְּבָרִים" עַד "שְׁמַע" (דְּבָרִים א, א – ו, ד); וּ"שְׁמַע" (שָׁם ו, ד–ט); "וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ" (שָׁם יא, יג–כא); "עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר" (שָׁם יד, כב–כט); "כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר" (שָׁם כו, יב–טו); וּ'פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ' (שָׁם יז, יד–כ); וּ'בְרָכוֹת וּקְלָלוֹת' (שָׁם כח, א); עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפָּרָשָׁה (שָׁם, שָׁם סט). בְּרָכוֹת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְבָרֵךְ אוֹתָן – הַמֶּלֶךְ מְבָרֵךְ אוֹתָן, אֶלָּא שֶׁנּוֹתֵן שֶׁל רֶגֶל יָמִין תַּחַת מְחִילַת הֶעָוֹן:

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ח

א. מְשׁוּחַ־מִלְחָמָה בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבֵּר אֶל הָעָם, בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כ, ב; ג): "וְהָיָה כְּקָרְבְּכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן" – זֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ־מִלְחָמָה. "וְדִבֶּר אֶל הָעָם" – בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְאָמַר אֲלֵיהֶם (שָׁם): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיכֶם" – וְלֹא עַל אֲחֵיכֶם; לֹא יְהוּדָה עַל שִׁמְעוֹן, וְלֹא שִׁמְעוֹן עַל בִּנְיָמִין, שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם יְרַחֲמוּ עֲלֵיכֶם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: (דִּבְרֵי־הַיָּמִים ב, כח, טו): "וַיָּקוּמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת, וַיַּחֲזִיקוּ בַּשִּׁבְיָה וְכָל מַעֲרֻמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל וַיַּלְבִּשׁוּם וַיַּנְעִלוּם וַיַּאַכְלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסָכוּם וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל כּוֹשֵׁל וַיְבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים אֶצֶל אֲחֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹן"; עַל אוֹיְבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים, שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם – אֵין מְרַחֲמִין עֲלֵיכֶם. "אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ" וְגוֹ' (דְּבָרִים כ, ג). "אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם" – מִפְּנֵי צָהֳלַת סוּסִים וְצִחְצוּחַ חֲרָבוֹת. "אַל תִּירְאוּ" – מִפְּנֵי הֲגָפַת תְּרִיסִין וְשִׁפְעַת הַקַּלְגַּסִּין. "אַל תַּחְפְּזוּ" – מִקּוֹל קְרָנוֹת. "אַל תַּעַרְצוּ" – מִפְּנֵי קוֹל צְוָחוֹת. "כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם" – הֵן בָּאִין בִּנְצָחוֹנוֹ שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, וְאַתֶּם בָּאִים בִּנְצָחוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם; פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ בִּנְצָחוֹנוֹ שֶׁל גָּלְיָת, מֶה הָיָה סוֹפוֹ? לַסּוֹף נָפַל בַּחֶרֶב וְנָפְלוּ עִמּוֹ; בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ בִּנְצָחוֹנוֹ שֶׁל שׁוֹבָךְ, מֶה הָיָה סוֹפוֹ? לַסּוֹף נָפַל בַּחֶרֶב וְנָפְלוּ עִמּוֹ; וְאַתֶּם אִי אַתֶּם כֵּן, "כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם" וְגוֹ' – זֶה מַחֲנֵה הָאָרוֹן: ב. "וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל הָעָם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ" וְגוֹ' (שָׁם, שָׁם ה) – אֶחָד הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן, בֵּית הַבָּקָר, בֵּית הָעֵצִים, בֵּית הָאוֹצָרוֹת; אֶחָד הַבּוֹנֶה, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ,

וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה. ״וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ״ וְגוֹ׳ (שָׁם, שָׁם ה) - אֶחָד הַנּוֹטֵעַ הַכֶּרֶם, וְאֶחָד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַאֲפִלּוּ מֵחֲמִשָּׁה מִינִין, אֶחָד הַנּוֹטֵעַ, וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ, וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ, וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה; ״וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה״ וְגוֹ׳ (שָׁם, שָׁם ז) - אֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הַבְּתוּלָה וְאֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הָאַלְמָנָה, אֲפִלּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וַאֲפִלּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו בַּמִּלְחָמָה - חוֹזֵר וּבָא לוֹ. כָּל אֵלּוּ שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מֵעֶרְכֵי מִלְחָמָה וְחוֹזְרִין, וּמְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים: ג. וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין: הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה, וּמִרְפֶּסֶת; הַנּוֹטֵעַ אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַחֲמִשָּׁה אִילָנֵי סְרָק; הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, הֲרֵי הוּא ״הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב״: ו. ״וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם״ (שָׁם שָׁם, ט), וּבַעֲקֵבוֹ שֶׁל הָעָם. מַעֲמִידִין זְקִיפִין לְפָנֵיהֶם, וְאַחֲרִים מֵאֲחוֹרֵיהֶם, וְכַשִּׁילִין שֶׁל בַּרְזֶל בִּידֵיהֶן, וְכָל הַמְבַקֵּשׁ לַחֲזֹר - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו, שֶׁתְּחִלַּת נִיסָּה נְפִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שְׁמוּאֵל־א ד, יז): ״נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם״, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם לא, א): ״וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים״ וְגוֹ׳: ז. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת; אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה - הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִלּוּ ״חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה אִשְׁתּוֹ״ - זוֹ אִשְׁתּוֹ. ״אֲשֶׁר לָקַח״ - לְהָבִיא אֶת יְבִמְתּוֹ. אֵינָן מְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וְאֵינָן מְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים: ה. ״וְיִסְפּוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ״ (שָׁם כ, ח). רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: ״הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב״ - כְּמַשְׁמָעוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה וְלִרְאוֹת חֶרֶב שְׁלוּפָה. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: ״הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב״ - זֶהוּ הַמִּתְיָרֵא מִן הָעֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, לְפִיכָךְ תְּלָתָה לוֹ הַתּוֹרָה אֶת כָּל אֵלּוּ, שֶׁיַּחֲזֹר בְּגִלְגָּלָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, הֲרֵי הוּא ״הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב״: ו. ״וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם״ (שָׁם שָׁם, ט), וּבַעֲקֵבוֹ שֶׁל הָעָם. מַעֲמִידִין זְקִיפִין לְפָנֵיהֶם, וְאַחֲרִים מֵאֲחוֹרֵיהֶם, וְכַשִּׁילִין שֶׁל בַּרְזֶל בִּידֵיהֶן, וְכָל הַמְבַקֵּשׁ לַחֲזֹר - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו, שֶׁתְּחִלַּת נִיסָּה נְפִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (שְׁמוּאֵל־א ד, יז): ״נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם״, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם לא, א): ״וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים״ וְגוֹ׳: ז. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת; אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה - הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִלּוּ ״חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה

״וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ״ וְגוֹ׳ (שָׁם, שָׁם ה) - אֶחָד הַנּוֹטֵעַ הַכֶּרֶם, וְאֶחָד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַאֲפִלּוּ מֵחֲמִשָּׁה מִינִין, אֶחָד הַנּוֹטֵעַ, וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ, וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ, וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה; ״וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה״ וְגוֹ׳ (שָׁם, שָׁם ז) - אֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הַבְּתוּלָה וְאֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הָאַלְמָנָה, אֲפִלּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וַאֲפִלּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו בַּמִּלְחָמָה - חוֹזֵר וּבָא לוֹ. כָּל אֵלּוּ שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מֵעֶרְכֵי מִלְחָמָה וְחוֹזְרִין, וּמְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים: ג. וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין: הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה, וּמִרְפֶּסֶת; הַנּוֹטֵעַ אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַחֲמִשָּׁה אִילָנֵי סְרָק; הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין - לֹא הָיָה חוֹזֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַבּוֹנֶה בַּיִת עַל מְכוֹנוֹ - לֹא הָיָה חוֹזֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הַבּוֹנֶה בֵּית לִבְנִים בַּשָּׁרוֹן - לֹא הָיָה חוֹזֵר: ד. וְאֵלּוּ שֶׁאֵין זָזִין מִמְּקוֹמָן: בָּנָה בַּיִת וַחֲנָכוֹ, נָטַע כֶּרֶם וְחִלְּלוֹ. הַנּוֹשֵׂא אֶת אֲרוּסָתוֹ, הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, ה): ״נְקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת״. ״לְבֵיתוֹ״ - זֶה בֵּיתוֹ. ״יִהְיֶה״ - זֶה כַּרְמוֹ. ״וְשִׂמַּח אֶת

מֵחֲפָתָהּ״ (יואל ב, טז). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּמְלֻחֶמֶת מִצְוָה. אֲבָל בִּמְלֻחֶמֶת חוֹבָה – הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִלּוּ ״חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ״:

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ט

א. עֶגְלָה עֲרוּפָה – בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ; שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כא, א–ב): ״כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה... וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ״ – שְׁלֹשָׁה מִבֵּית־דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ יוֹצְאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״זְקֵנֶיךָ״ – שְׁנַיִם, ״וְשֹׁפְטֶיךָ״ – שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית־דִּין שָׁקוּל – מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד: ב. נִמְצָא טָמוּן בַּגַּל, אוֹ תָּלוּי בָּאִילָן, אוֹ צָף עַל־פְּנֵי הַמַּיִם – לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, שָׁם א): ״בָּאֲדָמָה״ – וְלֹא טָמוּן בַּגַּל. ״נוֹפֶל״ – וְלֹא תָּלוּי בָּאִילָן. ״בַּשָּׂדֶה״ – וְלֹא צָף עַל־פְּנֵי הַמָּיִם. נִמְצָא סָמוּךְ לַסַּפָּר, אוֹ לְעִיר שֶׁרֻבָּהּ נָכְרִים, אוֹ לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית־דִּין – לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא מֵעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית־דִּין. נִמְצָא מְכָוָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת – שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְאֵין יְרוּשָׁלַיִם מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה: ג. נִמְצָא רֹאשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, וְגוּפוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר – מוֹלִיכִין הָרֹאשׁ אֵצֶל הַגּוּף; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַגּוּף אֵצֶל הָרֹאשׁ: ד. מֵאַיִן הָיוּ מוֹדְדִין? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִטְּבוּרוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מֵחָטְמוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מִמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה חָלָל – מִצַּוָּארוֹ: ה. נִפְטְרוּ זְקֵנֵי יְרוּשָׁלַיִם וְהָלְכוּ לָהֶן. זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר מְבִיאִין ״עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ, אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל״ (דְּבָרִים כא, ג). וְאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהּ, וּמוֹרִידִין אוֹתָהּ לְ״נַחַל אֵיתָן״ (שָׁם, שָׁם ד); וְאֵיתָן כְּמַשְׁמָעוֹ: קָשֶׁה; אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ אֵיתָן – כָּשֵׁר. וְעוֹרְפִין אוֹתָהּ בַּקּוֹפִין מֵאֲחוֹרֶיהָ. וּמְקוֹמָהּ אָסוּר מִלִּזָּרַע וּמִלַּעֲבֹד; וּמֻתָּר לִסְרֹק שָׁם פִּשְׁתָּן, וּלְנַקֵּר שָׁם אֲבָנִים: ו. זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר רוֹחֲצִין אֶת יְדֵיהֶן בַּמַּיִם בְּמָקוֹם עֲרִיפָה שֶׁל עֶגְלָה, וְאוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ז): ״יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה, וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ״. וְכִי עַל דַּעְתֵּנוּ עָלְתָה, שֶׁזְּקֵנֵי בֵית־דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵן? אֶלָּא שֶׁלֹּא בָא לְיָדֵינוּ וּפְטַרְנוּהוּ בְּלֹא מָזוֹן, וְלֹא רְאִינוּהוּ, וְהִנַּחְנוּהוּ בְּלֹא לְוָיָה. וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים (דְּבָרִים כא, ח): ״כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה׳, וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל״. לֹא הָיוּ צְרִיכִים לוֹמַר (שָׁם): ״וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם״, אֶלָּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבַשְּׂרָתָן: אִימָתַי שֶׁתַּעֲשׂוּ כָּכָה, הַדָּם מִתְכַּפֵּר לָהֶם: ז. נִמְצָא הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא נֶעֶרְפָה הָעֶגְלָה – תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר; מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה הָעֶגְלָה – תִּקָּבֵר בִּמְקוֹמָהּ, שֶׁעַל סָפֵק בָּאת מִתְּחִלָּתָהּ, כְּפָרָה סְפֵקָהּ וְהָלְכָה לָהּ. נֶעֶרְפָה הָעֶגְלָה, וְאַחַר־כָּךְ

נִמְצָא הַהוֹרֵג - הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג: ח. עֵד אֶחָד אוֹמֵר: 'רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג', וְעֵד אֶחָד אוֹמֵר: 'לֹא רָאִיתָ', אִשָּׁה אוֹמֶרֶת: 'רָאִיתִי', וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת: 'לֹא רָאִית' - הָיוּ עוֹרְפִין. עֵד אֶחָד אוֹמֵר: 'רָאִיתִי', וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'לֹא רָאִיתָ' - הָיוּ עוֹרְפִין. שְׁנַיִם אוֹמְרִים: 'רָאִינוּ', וְאֶחָד אוֹמֵר לָהֶם: 'לֹא רְאִיתֶם' - לֹא הָיוּ עוֹרְפִין: ט. מִשֶּׁרַבּוּ הָרַצְחָנִים - בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה. מִשֶּׁבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דִּינַאי, וּ'תְחִינָה בֶּן פְּרִישָׁה הָיָה נִקְרָא' - חָזְרוּ לְקְרוֹתוֹ: 'בֶּן הָרַצְחָן'. מִשֶּׁרַבּוּ הַמְנָאֲפִים - פָּסְקוּ הַמַּיִם הַמָּרִים, וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הִפְסִיקָן, שֶׁנֶּאֱמַר (הוֹשֵׁעַ ד, יד): "לֹא אֶפְקֹד עַל בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה וְעַל כַּלּוֹתֵיכֶם כִּי תְנָאַפְנָה כִּי הֵם" וְגוֹ'. מִשֶּׁמֵּת יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם - בָּטְלוּ הָאֶשְׁכּוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה ז, א): "אֵין אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכוֹל בִּכּוּרָה אִוְּתָה נַפְשִׁי": י. יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הֶעֱבִיר הוֹדָיַת הַמַּעֲשֵׂר. אַף הוּא בִּטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִין, וְאֶת הַנּוֹקְפִין. עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלַיִם. וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאֹל עַל הַדְּמַאי: יא. מִשֶּׁבָּטְלָה סַנְהֶדְרִין - בָּטְלָה הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כד, ט): "בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן" וְגוֹ': יב. מִשֶּׁמֵּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים - בָּטְלוּ אוּרִים וְתֻמִּים. מִשֶּׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ - בָּטַל הַשָּׁמִיר וְנֹפֶת צוּפִים, וּפָסְקוּ אַנְשֵׁי אֲמָנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים יב, ב): "הוֹשִׁיעָה ה' כִּי גָמַר חָסִיד" וְגוֹ'. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ - אֵין יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קְלָלָה, וְלֹא יָרַד הַטַּל לִבְרָכָה, וְנִטַּל טַעַם הַפֵּרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף נִטַּל שֹׁמֶן הַפֵּרוֹת: יג. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַטָּהֳרָה נָטְלָה אֶת הַטַּעַם וְאֶת הָרֵיחַ. הַמַּעֲשְׂרוֹת נָטְלוּ אֶת שֹׁמֶן הַדָּגָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַזְּנוּת וְהַכְּשָׁפִים כִּלּוּ אֶת הַכֹּל: יד. בְּפָלְמוּס שֶׁל אַסְפַּסְיָנוּס גָּזְרוּ עַל עַטְרוֹת חֲתָנִים, וְעַל הָאֵרוּס. בְּפָלְמוּס שֶׁל טִיטוּס גָּזְרוּ עַל עַטְרוֹת כַּלּוֹת, וְשֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוָנִית. בְּפָלְמוּס הָאַחֲרוֹן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תֵצֵא הַכַּלָּה בָּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר, וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא הַכַּלָּה בָּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר: טו. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי מֵאִיר - בָּטְלוּ מוֹשְׁלֵי מְשָׁלִים. מִשֶּׁמֵּת בֶּן עַזַּאי - בָּטְלוּ הַשַּׁקְדָּנִים. מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא - בָּטְלוּ הַדַּרְשָׁנִים. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - פָּסְקָה טוּבָה מִן הָעוֹלָם. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל - בָּא גּוֹבַי וְרַבּוּ צָרוֹת. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה - פָּסַק הָעֹשֶׁר מִן הַחֲכָמִים. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי עֲקִיבָא - בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא - בָּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יוֹסֵי קַטְנוּתָא - פָּסְקוּ חֲסִידִים. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'קַטְנוּתָא'?

שֶׁהָיָה קַטְנוּתָן שֶׁל חֲסִידִים. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי - בָּטַל זִיו הַחָכְמָה. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן - בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה, וּמֵתָה טָהֳרָה וּפְרִישׁוּת. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן פָּאבִי - בָּטַל זִיו הַכְּהֻנָּה. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי - בָּטְלָה עֲנָוָה וְיִרְאַת־חֵטְא. רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר: מִשֶּׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בּוֹשׁוּ חֲבֵרִים וּבְנֵי־חוֹרִין, וְחָפוּ רֹאשָׁם, וְנִדַּלְדְּלוּ אַנְשֵׁי־מַעֲשֶׂה, וְגָבְרוּ בַּעֲלֵי־זְרוֹעַ וּבַעֲלֵי־לָשׁוֹן, "וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ" (יְחֶזְקֵאל לד, ו), וְאֵין שׁוֹאֵל; עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן? עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ - שְׁרוּ חַכִּימַיָּא לְמֶהֱוֵי כִּסְפָרַיָּא, וְסָפְרַיָּא כְּחַזָּנַיָּא, וְחַזָּנַיָּא כְּעַמָּא דְאַרְעָא, וְעַמָּא דְאַרְעָא אָזְלָא וְנִדַּלְדְּלָא, וְאֵין מְבַקֵּשׁ. עַל מִי יֵשׁ לְהִשָּׁעֵן? עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא - חֻצְפָּא יִסְגֵּא, וְיֵקֶר יַאֲמִיר. הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ וְהַיַּיִן בְּיֵקֶר, וְהַמַּלְכוּת תֵּהָפֵךְ לְמִינוּת, וְאֵין תּוֹכֵחָה; בֵּית וַעַד יִהְיֶה לִזְנוּת, וְהַגָּלִיל יֶחֱרַב, וְהַגַּבְלָן יֵשׁוֹם, וְאַנְשֵׁי הַגְּבוּל יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לְעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ, וְחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח, וְיִרְאֵי־חֵטְא יִמָּאֲסוּ, וְהָאֱמֶת תִּהֵא נֶעְדֶּרֶת; נְעָרִים פְּנֵי זְקֵנִים יַלְבִּינוּ, זְקֵנִים יַעַמְדוּ מִפְּנֵי קְטַנִּים. "כִּי מְנַבֵּל אָב, בַּת קָמָה בְאִמָּהּ, כַּלָּה בַּחֲמֹתָהּ, אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ" (מִיכָה ז, ו). פְּנֵי הַדּוֹר כְּפְנֵי הַכֶּלֶב, הַבֵּן אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מֵאָבִיו; וְעַל מִי יֵשׁ לָנוּ לְהִשָּׁעֵן? עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר: זְרִיזוּת מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת, וּנְקִיּוּת מְבִיאָה לִידֵי טָהֳרָה, וְטָהֳרָה מְבִיאָה לִידֵי פְּרִישׁוּת, וּפְרִישׁוּת מְבִיאָה לִידֵי קְדֻשָּׁה, וּקְדֻשָּׁה מְבִיאָה לִידֵי עֲנָוָה, וַעֲנָוָה מְבִיאָה לִידֵי יִרְאַת־חֵטְא, וְיִרְאַת־חֵטְא מְבִיאָה לִידֵי חֲסִידוּת, וַחֲסִידוּת מְבִיאָה לִידֵי רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ. וְרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ מְבִיאָה לִידֵי תְּחִיַּת־הַמֵּתִים, וּתְחִיַּת־הַמֵּתִים בָּאָה עַל־יְדֵי אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב, אָמֵן.

נִשְׁלְמָה מַסֶּכֶת סוֹטָה

מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק א

א. הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם - צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם'. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַמֵּבִיא מִן הָרֶקֶם וּמִן הַחֻגָּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מִכְּפַר לוּדִים לְלוּד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם', אֶלָּא הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם וְהַמּוֹלִיךְ. וְהַמֵּבִיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם - צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם'. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא: ב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵרֶקֶם לַמִּזְרָח וְרֶקֶם כַּמִּזְרָח, מֵאַשְׁקְלוֹן לַדָּרוֹם וְאַשְׁקְלוֹן כַּדָּרוֹם, מֵעַכּוֹ לַצָּפוֹן וְעַכּוֹ

כַּצָּפוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ כְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לַגִּטִּין: ג. הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל – אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם׳. אִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִים – יִתְקַיֵּם בְּחוֹתָמָיו. הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אִם יֵשׁ עָלָיו עֵדִים – יִתְקַיֵּם בְּחוֹתָמָיו: ד. אֶחָד גִּטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים – שָׁוִו לַמּוֹלִיךְ וְלַמֵּבִיא. וְזוֹ אֶחָד מִן הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁוִו גִּטֵּי נָשִׁים לְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים: ה. כָּל גֵּט שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵד כּוֹתִי – פָּסוּל, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. מַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְכְפַר עוֹתְנַאי גֵּט אִשָּׁה, וְהָיוּ עֵדָיו עֵדֵי כּוּתִים – וְהִכְשִׁיר. כָּל הַשִּׁטָּרוֹת הָעוֹלִים בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אַף־עַל־פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶם גּוֹיִם – כְּשֵׁרִים, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף אֵלּוּ כְּשֵׁרִין, לֹא הֻזְכְּרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּהֲדָיוֹט: ו. הָאוֹמֵר: ׳תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטָר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי׳, אִם רָצָה לַחֲזוֹר בִּשְׁנֵיהֶן – יַחֲזוֹר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּגִטֵּי נָשִׁים, אֲבָל לֹא בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, לְפִי שֶׁזְּכִין לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וְאֵין חָבִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו; שֶׁאִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לָזוּן אֶת עַבְדּוֹ – רַשַּׁאי. וְשֶׁלֹּא לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ – אֵינוֹ רַשַּׁאי. אָמַר לָהֶם: וַהֲרֵי הוּא פּוֹסֵל אֶת עַבְדּוֹ מִן הַתְּרוּמָה, כְּשֵׁם שֶׁהוּא פּוֹסֵל אֶת אִשְׁתּוֹ? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ. הָאוֹמֵר: ׳תְּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטָר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי׳, וָמֵת – לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה; ׳תְּנוּ מָנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי׳, וָמֵת – יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה:

מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק ב

א. הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב, אֲבָל לֹא בְּפָנַי נֶחְתַּם׳; ׳בְּפָנַי נֶחְתַּם, אֲבָל לֹא בְּפָנַי נִכְתַּב׳; ׳בְּפָנַי נִכְתַּב כֻּלּוֹ, וּבְפָנַי נֶחְתַּם חֶצְיוֹ׳; ׳בְּפָנַי נִכְתַּב חֶצְיוֹ, וּבְפָנַי נֶחְתַּם כֻּלּוֹ׳ – פָּסוּל. אֶחָד אוֹמֵר: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב׳, וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳בְּפָנַי נֶחְתַּם׳ – פָּסוּל. שְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב׳, וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳בְּפָנַי נֶחְתַּם׳ – פָּסוּל. וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. אֶחָד אוֹמֵר: ׳בְּפָנַי נִכְתַּב׳, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳בְּפָנֵינוּ נֶחְתַּם׳ – כָּשֵׁר: ב. נִכְתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם, בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם – כָּשֵׁר. בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה – פָּסוּל. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר; שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַגִּטִּין שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּיּוֹם וְנֶחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה – פְּסוּלִין, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים: ג. בַּכֹּל כּוֹתְבִין: בַּדְּיוֹ, בַּסַּם, בַּסִּקְרָא, וּבַקּוֹמוֹס, וּבַקַּנְקַנְתּוֹם, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל קַיָּמָא. אֵין כּוֹתְבִין – לֹא בְּמַשְׁקִים, וְלֹא בִּמֵי־פֵרוֹת, וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם. עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין: עַל הָעֲלֵה שֶׁל זַיִת; וְעַל הַקֶּרֶן שֶׁל פָּרָה, וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הַפָּרָה; עַל הַיָּד שֶׁל עֶבֶד וְנוֹתֵן לָהּ אֶת

הָעֶבֶד. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְלֹא עַל הָאֲכָלִין: ד. אֵין כּוֹתְבִין בְּמִחָבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ בְּמִחָבָּר, תִּלָּשׁוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ - כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ בְּתָלוּשׁ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין - לֹא עַל הַנְּיָר הַמָּחוּק, וְלֹא עַל הַדַּפְתְּרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַזְדַּיֵּף. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין: ה. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִכְתֹּב אֶת הַגֵּט, אֲפִלּוּ חֵרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבָרוֹ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתְמָיו. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן וְסוּמָא וְנָכְרִי: ו. קִבֵּל הַקָּטָן וְהִגְדִּיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַּקַּח, סוּמָא וְנִתְפַּתֵּח, שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה, נָכְרִי וְנִתְגַּיֵּר - פָּסוּל. אֲבָל פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקַּח, פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא וְחָזַר וְנִתְפַּתֵּח, שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה, וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה - כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּדַעַת - כָּשֵׁר: ז. אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר: 'מֵת בַּעְלָהּ' - נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּטָּהּ: חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ וְצָרָתָהּ וִיבִמְתָּהּ וּבַת בַּעְלָהּ. מַה בֵּין גֵּט לְמִיתָה, שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר: 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם':

מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק ג

א. כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשׁוּם אִשָּׁה - פָּסוּל. כֵּיצַד? הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק, וְשָׁמַע קוֹל סוֹפְרִים מַקְרִין: 'אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת פְּלוֹנִית מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי', וְאָמַר: 'זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי' - פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן: כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מְצָאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ: 'שְׁמִי כְּשִׁמְךָ, וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ' - פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן: הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה - לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן: אָמַר לַלַּבְלָר: 'כְּתֹב לְאֵיזוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ' - פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ: ב. הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִּטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם הָאִישׁ וּמָקוֹם הָאִשָּׁה וּמָקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה - צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם הַמַּלְוֶה, מָקוֹם הַלּוֶה, מָקוֹם הַמָּעוֹת וּמָקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מֶקַח - צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמָקוֹם הַמּוֹכֵר וּמָקוֹם הַמָּעוֹת וּמָקוֹם הַשָּׂדֶה וּמָקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, א): "וְכָתַב לָהּ" - לְשִׁמָּהּ: ג. הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר - כָּשֵׁר. וְאִם לָאו - פָּסוּל; מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלֶסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ - כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט, וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה - נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת־יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם - אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, בְּחֶזְקַת

שֶׁהוּא קַיָּם. הַשּׁוֹלֵחַ חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם – מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם: ד. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא לִפְנֵי חֲכָמִים וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדוּן – שֶׁהֵן בְּחֻזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכִּבְשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג – נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי חַיִּים וְחֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת־יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה: ה. הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְחָלָה – הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. וְאִם אָמַר לוֹ: 'טֹל לִי הֵימֶנָּה חֵפֶץ פְּלוֹנִי' – לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר, שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיְּהֵא פִּקְדוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר: ו. הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה – עוֹשֶׂה בֵּית־דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם: 'בְּפָנַי נִכְתַּב, וּבְפָנַי נֶחְתַּם'. וְאֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם', אֶלָּא אוֹמֵר: 'שְׁלִיחַ בֵּית־דִּין אָנִי': ז. הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֻזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מֵת הַכֹּהֵן אוֹ הַלֵּוִי, אוֹ הֶעֱשִׁיר הֶעָנִי. מֵתוּ – צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין; אִם הִלְוָן בִּפְנֵי בֵּית־דִּין – אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין: ח. הַמַּנִּיחַ פֵּרוֹת לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, מָעוֹת לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן, בְּחֻזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין. אִם אָבְדוּ – הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מֵעֵת לְעֵת, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בּוֹדְקִין אֶת הַיַּיִן: בְּקָדִים שֶׁל מוֹצָאֵי הֶחָג, וּבְהוֹצָאַת סְמָדַר, וּבִשְׁעַת כְּנִיסַת הַמַּיִם בַּבֹּסֶר:

דְּחֶסֶד. וְעַל דָּא חֲצוֹת לַיְלָה כְּתִיב וַדַּאי. קָם רַבִּי אַבָּא וְשַׁוֵּי יְדוֹי בְּרֵישֵׁיהּ וּבָרְכֵיהּ, אֲמַר וַדַּאי חַשִׁיבְנָא דְּחָכְמְתָא לָא אִשְׁתְּכַח בַּר בְּאִנּוּן זַכָּאֵי דְּזָכוּ בָּהּ. הַשְׁתָּא חֲמִינָא דַּאֲפִלּוּ יְנוּקֵי בְּדָרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן זְכוּ לְחָכְמְתָא עִלָּאָה. זַכָּאָה אַנְתְּ רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַוי לְדָרָא דְּאַנְתְּ תִּסְתַּלַּק מִנֵּיהּ. יָתְבוּ עַד [דף צג ע"א] צַפְרָא וְאִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרַיְתָא. פְּתַח רַבִּי אַבָּא וַאֲמַר (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וגו'. מִלָּה דָּא הָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא מַאי טַעְמָא כְּתִיב וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, וְכִי כֻּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקֵי נִינְהוּ. וְהָא כַּמָּה חַיָּיבִין אִית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל כַּמָּה חַטָּאִין וְכַמָּה רַשִׁיעִין דְּעָבְרִין עַל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְתָא. אֶלָּא הָכֵי תָּנָא בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין. זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּעָבְדִין קָרְבָּנָא דְּרַעֲוָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמַקְרִיבִין בְּנַיְיהוּ לְתַמְנְיָא יוֹמִין לְקָרְבָּנָא, וְכַד אִתְגְּזָרוּ עָאלוּ בְּהַאי חוּלָקָא טָבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. כֵּיוָן דְּעָאלוּ בְּהַאי חוּלָקָא דְּצַדִּיק אִקְרוֹן צַדִּיקִים, וַדַּאי כֻּלָּם צַדִּיקִים. וְעַל כֵּן לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. כְּדִכְתִיב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם. וּכְתִיב זֶה הַשַּׁעַר לַיי׳ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ. אִנּוּן דְּאִתְגְּזָרוּ וְאִקְרוֹן צַדִּיקִים. נֵצֶר מַטָּעַי. נֵצֶר מֵאִנּוּן נְטִיעִין דְּנָטַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן הַאי אֶרֶץ חַד מִנַּיְיהוּ, וְעַל כֵּן אִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל חוּלָקָא טָבָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וּכְתִיב (שם לז) צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ. (ישעיה ס) לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. מַהוּ לְעוֹלָם. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, וְהָא אִתְּמַר הַאי מִלָּה בֵּין חַבְרַיָּיא. וְתָאנָא מַאי קָא חָמָא קְרָא דְּלָא אִקְרֵי אַבְרָהָם עַד הַשְׁתָּא. (נ"א תָּא חֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא קָרָא לְאַבְרָהָם אַבְרָהָם עַד הַשְׁתָּא מַאי טַעְמָא.

אֶלָּא הָכֵי אוֹקִימְנָא דְּעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּזַר, וְכַד אִתְגְּזַר אִתְחַבַּר בֵּהּ הַאי ה"א וְשַׁרְיָא בֵּהּ), אֶלָּא הָכֵי אוֹקִימְנָא דְּעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּזַר, וְכַד אִתְגְּזַר אִתְחַבַּר בְּהַאי ה' וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בֵּהּ וּכְדֵין אִקְרֵי אַבְרָהָם. וְהַיְנוּ דִּכְתִיב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. וְתָאנָא בֵּהּ' בְּרָאָם. וְתָאנָא בְּאַבְרָהָם. מַאי קָאָמְרִי אֶלָּא דְּא חֶסֶד וְדָא שְׁכִינְתָּא וְכוּלָּא נָחִית כַּחֲדָא, וְלָא קַשְׁיָא מִלָּה וְהַאי וְהַאי הַוֵי. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי אַבָּא הַאי ה' דְּהִבָּרְאָם זְעִירָא, וְה' דְּהַלַּיי' רַבְרְבָא, מַה בֵּין הַאי לְהַאי, אָמַר לֵהּ דָּא (שכינתא) שְׁמִיטָה, וְדָא יוֹבְלָא וְאִית דְּמַתְנִי דְּכוּלָּא חַד, דְּכַד מִנְהַרָא מִצַּדִּיק כְּדֵין קָיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא וְיָנְקָא מִסִּטְרָא אָחֳרָא כְּדֵין ה"א זְעִירָא וּכְגִין כָּךְ זִמְנִין דְּסִיהֲרָא קָיְימָא בְּאַשְׁלְמוּתָא וְזִמְנִין בִּפְגִימוּתָא, וּבְאַנְפָּהָא אִשְׁתְּכַח וְאִשְׁתְּמוֹדַע וְכוּלָּא שַׁפִּיר. וְהַאי אִיהוּ בְּרִירָא דְּמִלָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוֹן מִכָּל שְׁאָר עַמִּין, וְיָהִיב לוֹן אָת קָיְימָא דָּא, דְּכָל מָאן דְּאִית בֵּהּ הַאי אָת, לָא נָחִית לַגֵּיהִנֹּם אִי אִיהוּ נָטִיר לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת דְּלָא עָיֵיל לֵיהּ בִּרְשׁוּתָא אָחֳרָא וְלָא מִשְׁתַּקַּר בִּשְׁמֵיהּ דְּמַלְכָּא, דְּכָל מָאן דְּמִשְׁתַּקַּר בְּהַאי כְּמָאן דְּמִשְׁתַּקַּר בִּשְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּכְתִיב (הושע ה) בַּיי' בָּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ. תּוּ אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּזִמְנָא דְּבַר נָשׁ אַסִּיק בְּרִיהּ לְאַעֲלֵיהּ לְהַאי בְּרִית, קְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמַּלְיָא דִּילֵיהּ וַאֲמַר חָמוּ מַאי בְּרִיָּה עֲבָדִית בְּעָלְמָא. בֵּהּ שַׁעֲתָא אִזְדַּמַּן (ליה) אֵלִיָּהוּ וְטָאס (מו ב) עָלְמָא בְּד' טָאסִין וְאִזְדַּמַּן תַּמָּן. וְעַל דָּא תָּנִינָן דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְתַקָּנָא כָּרְסַיָּיא אָחֳרָא לְיִקָּרָא דִּילֵיהּ, וְיֵימָא (יג א) דָּא כָּרְסַיָּיא

דְּאֱלָהוּ, וְאִי לָאו לָא שָׁרֵי תַּמָּן. וְהוּא סָלִיק וְאַסְהִיד קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזֵי בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב (מלכים א יט) מַה לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ וגו'. וּכְתִיב קַנֵּא קִנֵּאתִי לַיי' כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'. אֲמַר לָהּ חַייֵךְ בְּכָל אֲתַר דְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא יִרְשְׁמוּן לֵיהּ בְּנֵי בִּבְשַׂרְהוֹן אַנְתְּ תִּזְדַּמַּן תַּמָּן, וּפוּמָא דְּאַסְהִיד דְּיִשְׂרָאֵל עָזְבוּ הוּא יַסְהִיד דְּיִשְׂרָאֵל מִקַּיְימִין הַאי קְיָימָא. וְהָא תָּנִינָן עַל מָה אִתְעַנַּשׁ אֵלִיָּהוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דַּאֲמַר דְּלִטְעָא עַל בְּנוֹי. אַדְהָכִי הֲוָה אָתֵי נְהוֹרָא דְּיוֹמָא וַהֲווֹ אֲמָרֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְתָא. קָמוּ לְמֵיזַל. אֲמַר לָהּ הַהוּא גַּבְרָא בַּמֶּה דְּעַסְקִיתוּ בְּהַאי לֵילְיָא אַשְׁלִימוּ. אֲמָרֵי מַאי הוּא. אֲמַר לָהּ דְּתֶחֱמוּן לְמָחָר אַנְפּוֹי דְּמָרְיָה דְּקְיָימָא, דְּהָא דְּבִיתָאי בָּעֲאת בְּעוּתָא דָּא מִנַּייכוּ. וּגְזַר קְיָימָא דְּבָרֵי דְּאִתְיְלִיד לִי, לְמָחָר לֵיהֱוֵי הִלּוּלָא דִּילֵיהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא הַאי בְּעוּתָא דְּמִצְוָה אִיהוּ וּלְמֶחֱמֵי אַפֵּי שְׁכִינְתָּא נֵיתִיב. אוֹרִיכוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא, [דף צג ע"ב] בְּהַהוּא לֵילְיָא כְּנֶשׁ הַהוּא גַּבְרָא כָּל אִנּוּן רְחִימוּי, וְכָל הַהוּא לֵילְיָא אִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְתָא וְלָא הֲוָה מָאן דְּנָאֵים, אֲמַר לָהּ הַהוּא גַּבְרָא בְּמָטוּ מִנַּייכוּ כָּל חַד וְחַד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְּאוֹרַיְתָא:

פִּתַּח חַד (רַבִּי אַבָּא) וַאֲמַר (שופטים ה) בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יי'. מַאי קָא חָמוּ דְּבוֹרָה וּבָרָק דְּפָתְחוּ בְּהַאי קְרָא. אֶלָּא הָכִי תָּנִינָן לֵית עָלְמָא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא עַל הַאי בְּרִית דִּכְתִיב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה וגו' דְּהָא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא עַל דָּא קָיְימִין. בְּגִין כָּךְ כָּל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִקַּיְימִין הַאי בְּרִית, נְמוּסֵי שְׁמַיָּא

וְאַרְעָא קַיְימִין בְּקִיּוּמַיְיהוּ, וְכָל זִמְנָא דְּח"ו יִשְׂרָאֵל מְבַטְּלִין הַאי בְּרִית, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא לָא מִתְקַיְימִין, וּבִרְכָאן לָא מִשְׁתַּכְּחִין בְּעָלְמָא. תָּא חֲזֵי לָא שַׁלִּיטוּ שְׁאָר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא כַּד בְּטִילוּ מִנַּיְיהוּ קַיְימָא דָּא. וּמַה בְּטִילוּ מִנַּיְיהוּ. דְּלָא אִתְפְּרָעָן וְלָא אִתְגְּלְיָין. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעַזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יי׳ וגו׳ וַיִּמְכֹּר אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא, וַיַּעַזְבוּ אֶת יי׳ מַמָּשׁ. עַד דַּאֲתַת דְּבוֹרָה וְאִתְנַדְּבַת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא, כְּדֵין אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן תְּחוֹתַיְיהוּ. וְהַיְינוּ דְּתָנְיָן דַּאֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהוֹשֻׁעַ וְכִי יִשְׂרָאֵל אֲטִימִין אִנּוּן וְלָא אִתְפְּרָעוּ וְלָא אִתְגְּלְיָא וְלָא קַיְימִין קַיְימָא דִּילִי, וְאַתְּ בָּעֵי לְאַעְלָא לְהוֹ לְאַרְעָא וּלְאַכְנָעָא שַׁנְאֵיהוֹן. (יהושע ה) שׁוּב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית. וְעַד דְּאִתְפְּרָעוּ וְאִתְגַּלְיָא הַאי בְּרִית לָא עָאלוּ לְאַרְעָא וְלָא אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן [תְּחוֹתַיְיהוּ]. אוֹף הָכָא כֵּיוָן דְּמִתְנַדְּבִין יִשְׂרָאֵל בְּהַאי אֶת אִתְכְּנָעוּ שַׁנְאֵיהוֹן תְּחוֹתַיְיהוּ וּבִרְכָאן אִתְחַזְּרוּ לְעָלְמָא הַדָּא הוּא דִּכְתִיב בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יי׳.

קָם אָחֳרָא פְּתַח וַאֲמַר (שמות ד) וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יי׳ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ לְמָאן לְמֹשֶׁה. אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכִי אַתְּ אָזֵיל לְאַפָּקָא יַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּלְאַכְנָעָא מַלְכָּא רַב וְשַׁלִּיטָא, וְאַתְּ אַנְשִׁיית מִנָּךְ קַיְימָא. דִּבְרָךְ לָא אִתְגְּזַר, מִיָּד וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ. תָּאנָא נְחַת גַּבְרִיאֵל בְּשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָׁא לְאוֹקְדֵיהּ, וְאִתְרְמִיז חַד חִיוְיָא מִתּוֹקְדָא לְשָׁאפָא לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. אַמַּאי חִיוְיָא, אֲמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְּ אָזֵיל לְקַטְלָא חִיוְיָא רַבְרְבָא וְתַקִּיפָא וּבְרָךְ לָא

אִתְגְּזַר. מִיָּד אִתְרְמִיז לְחַד חִיוְיָא לְקַטְלָא לֵיהּ, עַד דְּחָמַת צִפּוֹרָה וְגַזְרַת לְבָרָה וְאִשְׁתְּזִיב הַדָּא הוּא דִּכְתִיב וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צוֹר. מַהוּ צוֹר, אֶלָּא אַסְוָותָא. וּמַאי אַסְוָותָא דִּכְתִיב וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ. דְּנִצְנְצָא בָּהּ רוּחַ קוּדְשָׁא. קָם אָחֳרָא וַאֲמַר (בראשית מה) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר וגו׳. וְכִי אַמַּאי קָרֵי לְהוּ וְהָא קְרִיבִין הֲווּ גַּבֵּיהּ. אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דַּאֲמַר לוֹן אֲנִי יוֹסֵף אַחֵיכֶם. תְּווֹהוּ דְּחָמוּ לֵיהּ בְּמַלְכוּ עִלָּאָה. אֲמַר יוֹסֵף מַלְכוּ דָּא בְּגִין דָּא רַוּוחָנָא לֵיהּ, גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ דְּאַחֲזֵי לְהוּ הַאי קְיָימָא דְּמִילָּה, אֲמַר דָּא גָּרְמַת לִי מַלְכוּ דָּא בְּגִין דְּנָטְרִית לָהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא מָאן דְּנָטִיר לְהַאי אָת קְיָימָא מַלְכוּ אִתְנַטְרַת לֵיהּ. מְנָלָן מִבְּעַז דִּכְתִיב (רות ג) חַי יי׳ שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר דַּהֲוָה מְקַטְרֵג לֵיהּ יְצִרֵיהּ עַד דְּאוֹמֵי אוֹמָאָה וְנָטִיר לְהַאי בְּרִית, בְּגִין כָּךְ זָכָה דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ מַלְכִין שַׁלִּיטִין עַל כָּל שְׁאָר מַלְכִין, וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּאִתְקְרֵי בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר כְּתִיב (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה וגו׳. הָכִי תָּאנָא בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ, מַהוּ בְּזֹאת, דָּא אָת קְיָימָא דְּזִמְנָא תְּדִיר גַּבֵּי בַּר נָשׁ וְאִתְרְמִיזָא לְעֵילָּא, וּבְגִינֵי כָּךְ אִתְּמַר בְּזֹאת כְּמָה דִּכְתִיב זֹאת אוֹת הַבְּרִית. זֹאת בְּרִיתִי. וְכֻלָּא בְּחַד דַּרְגָּא. וְתָאנָא זֶה וְזֹאת בְּחַד דַּרְגָּא אִנּוּן וְלָא מִתְפָּרְשָׁן. וְאִי תֵּימָא אִי הָכִי הָא שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא הָכִי. אַמַּאי דָּוִד בִּלְחוֹדוֹי וְלָא אָחֳרָא. אֶלָּא בְּגִין דַּאֲחִידָא בֵּיהּ וְאִתְרְמִיזָא בֵּיהּ וְהוּא כְּתָרָא דְּמַלְכוּתָא. תָּא חֲזֵי, בְּגִין דְּהַאי זֹאת לָא נְטַר לֵיהּ דָּוִד מַלְכָּא כִּדְקָא חָזֵי,

מַלְכוּתָא [דף צד ע"א] אִתְעַדֵּי מִנֵּיהּ כָּל הַהוּא זִמְנָא. וְהָכֵי אוֹלִיפְנָא הַאי זֹאת אִתְרְמִיזָא בְּמַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא, וְאִתְרְמִיזָא בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא קַדִּישָׁא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּדָוִד עָבַר עֲלֵיהּ, נְפַק קָלָא וַאֲמַר דָּוִד בַּמֶּה דְּאִתְקְטַרַת תִּשְׁתְּרֵי. לָךְ טַרְדִּין מִירוּשְׁלֵם וּמַלְכוּתָא אִתְעַדֵּי מִינָךְ. מְנָא לָן דִּכְתִיב (ש"ב יב) הִנְנִי מֵקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ. מִבֵּיתְךָ דַּיְיקָא וְהָכֵי הֲוָה בַּמֶּה דַּעֲבַר בֵּהּ אִתְעֲנַשׁ, וּמַה דָּוִד מַלְכָּא הָכֵי שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר (תהלים צד) לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. תָּאנָא בַּמֶּה זָכָאן יִשְׂרָאֵל דְּלָא נָחֲתֵי לַגֵּיהִנֹּם כְּשְׁאָר עַמִּין עכו"ם וְלָא אִתְמַסְרָן בִּידוֹי דְּדוּמָה, אֶלָּא בְּהַאי אָת. דְּהָכֵי תָּאנָא בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ נָפִיק מֵעָלְמָא כַּמָּה חֲבִילֵי מַלְאָכֵי חַבָּלָה טְהִירִין אִתְפַּקְדָן עֲלֵיהּ. זְקִפִין עֵינָא וְחָמָאן הַאי אָת דְּהוּא קַיְימָא דְּקוּדְשָׁא. אִתְפְּרָשָׁן מִנֵּיהּ, וְלָא אִתְיְהִיב בִּידוֹי דְּדוּמָה לְנַחָתָא לַגֵּיהִנֹּם, דְּכָל מָאן דְּאִתְמְסַר בִּידוֹי נָחִית לַגֵּיהִנֹּם וַדַּאי, וּמְהַאי אָת דָּחֲלִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְדִינִין בִּישִׁין לָא שָׁלְטִין בֵּהּ בְּבַר נָשׁ אִי אִיהוּ זָכֵי לְנָטוּרֵי לֵיהּ לְהַאי אָת, בְּגִין דְּהוּא אִתְאַחִיד בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כֵּיוָן דְּדָוִד מַלְכָּא לָא נְטַר אָת קַיְימָא דָּא כְּדְקָא חָזֵי, אִתְעַדֵּי מִנֵּיהּ מַלְכוּתָא וְאִתְטְרִיד מִירוּשְׁלֵם. מִיָּד דְּחֵיל דְּסָבַר דְּיֵיחָתוּן לֵיהּ מִיָּד וְיִמְסְרוּן לֵיהּ בִּידוֹי דְּדוּמָה וִימוּת בְּהַהוּא עָלְמָא, עַד דְּאִתְבַּשַּׁר בֵּהּ דִּכְתִיב (שמואל ב ב) גַּם יְיָ הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. בֵּהּ שַׁעֲתָא פְּתַח וַאֲמַר לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָ"ה נַפְשִׁי.

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר מַאי הַאי דִּכְתִיב דַּאֲמַר דָּוִד וְהַרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ. [מַאי וְהַרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ וְאֶת נָוֵהוּ], מָאן יָכִיל לְמֶחֱמֵי לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא הָכִי תָּנִינָן בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאִתְגְּזַר עֲלֵיהּ הַהוּא עוֹנְשָׁא, וְדָוִד יָדַע דְּעַל דְּלָא נְטַר הַאי אָת כְּדְקָא יָאוֹת אִתְעַנַּשׁ בְּהַאי, דְּכֻלָּא כַּחֲדָא אַחִידָא, וְכֻלָּא מִתְרַמִּיז בְּהַאי אָת, וְלָא אִקְרֵי צַדִּיק מָאן דְּלָא נְטַר לֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת, הֲוָה בָּעֵי בְּעוּתֵיהּ וַאֲמַר (שם טו) וְהַרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ. מַאי אוֹתוֹ, (אוֹת דִּילֵיהּ אוֹת הַבְּרִית דְּהָא אוֹתוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָת דִּילֵיהּ) דָּא אָת קְיָימָא (דִּילֵיהּ) קַדִּישָׁא דְּהָא דַּחְיִלְנָא דְּאִתְאֲבִיד מִנַּאי. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּתֵרִין אִלֵּין מַלְכוּתָא וִירוּשְׁלֵם בְּהַאי אַחִידָן, וּבְגִין כָּךְ תָּלֵי בְּבָעוּתֵיהּ אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ דְּיִתְהַדַּר מַלְכוּתָא דְּהַאי אָת לַאֲתָרֵיהּ. וְכֻלָּא חַד מִלָּה.

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר (איוב יט) וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ, מַאי וּמִבְּשָׂרִי, וּמֵעַצְמִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא מִבְּשָׂרִי מַמָּשׁ. וּמַאי הִיא. דִּכְתִיב (ירמיה יא) וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלַיִךְ. וּכְתִיב (בראשית יז) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם. דְּתַנְיָא בְּכָל זִמְנָא דְּאִתְרְשִׁים בַּר נָשׁ בְּהַאי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְּהַאי אָת, מְנִיהּ חָמֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מְנִיהּ מַמָּשׁ. וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא אִתְאַחִידַת בֵּהּ. וְאִי לָא זָכֵי. דְּלָא נָטִיר הַאי אָת. מַה כְּתִיב (איוב ד) מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ. דְּהָא רְשִׁימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְנְטִיר. וְאִי זָכֵי וְנָטִיר לֵיהּ, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְפְּרַשׁ מִנֵּיהּ. אִימָתַי מִתְקַיְּימָא בֵּהּ כַּד אִתְנְסִיב וְהַאי אָת עֵיל בְּאַתְרֵיהּ, (מְצוּיָן. דְּתַנְיָא מַאי טַעְמָא וי"ו ה"א אָזְלִין כַּחֲדָא אֶלָּא חַד דְּכַר וְחַד נוּקְבָא) אִשְׁתַּתָּפוּ כַּחֲדָא וְאִקְרֵי

חַד שְׁמָא, כְּדֵין חֶסֶד עִלָּאָה שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. בְּאָן אֲתַר שַׁרְיָא בְּסִטְרָא דִּדְכוּרָא. וּמָאן חֶסֶ"ד חֶסֶ"ד אֵ"ל דְּאָתֵי וּנְפַק מֵחָכְמָה עִלָּאָה וְאִתְעַטַּר בִּדְכוּרָא וּבְגִין כָּךְ אִתְבַּסְמַת נוּקְבָא). (נ"א דְּתָנֵן רָזָא דְּוי"ו ה"א אָזְלִין כַּחֲדָא כְּגוֹנָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא אִשְׁתַּתְּפוּ כַּחֲדָא וְאִנּוּן חַד, כְּדֵין חֶסֶד עִלָּאָה שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ וְאִתְעַטַּר בִּדְכוּרָא וְאִתְבַּסְמַת נוּקְבָא). תּוּ תָּנִינָן אֱלוֹהַ הָכִי הוּא אֲמַר לָהּ נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא. וְ' דְּכַר ה' נוּקְבָא. אִשְׁתַּתְּפוּ כַּחֲדָא אֱלוֹהַ אִקְרֵי. וְנִשְׁמְתָא קַדִּישָׁא מֵהַאי אֲתַר אִתְאַחֲדַת, וְכֻלָּא תַּלְיָא בְּהַאי אָת. וְעַל דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַ. דָּא שְׁלִימוּתָא דְּכֻלָּא, מִבְּשָׂרִי מַמָּשׁ, מֵהַאי אָת מַמָּשׁ, וְעַל דָּא זַכָּאִין אִנּוּן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין דְּאִתְיַחֲדָן בֵּהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַכָּאִין אִנּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיי' וגו' וּבְגִין כָּךְ חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם. אָמַר רַבִּי אַבָּא וּמַה בְּכָל כָּךְ אַתּוּן חַכִּימִין וְאַתּוּן יָתְבִין הָכָא, אֲמָרוּ לֵיהּ אִי צִפּוֹרָאָה יִתְעַקְּרוּ מֵאַתְרַיְיהוּ [דף צד ע"ב] לָא יָדְעִין לְאָן טָאסָן הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ. וְאַתְרָא דָּא זָכֵי לָן לְאוֹרַיְיתָא, וְהַאי אוֹרְחָא דִּילָן. בְּכָל לֵילְיָא פִּלְגוּתָא אֲנַן נָיְימִין וּפִלְגוּתָא אֲנַן עָסְקִין בְּאוֹרַיְיתָא. וְכַד אֲנַן קָיְימִין בְּצַפְרָא רֵיחֵי חַקְלָא וְנַהֲרֵי מַיָּא נַהֲרִין לָן אוֹרַיְיתָא וְאִתְיַישְׁבַת בִּלְבָּן. וַאֲתַר דָּא הָא דַּיְינוּהָ לְעֵילָּא זְמָנָא חָדָא. וְכַמָּה סָרְכֵי תְּרִיסִין אִסְתַּלָּקוּ בְּהַהוּא דִּינָא עַל עוֹנְשָׁא (עה קא ב) דְּאוֹרַיְיתָא, וּכְדֵין אִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילָן יְמָמָא וְלֵילְיָא בְּאוֹרַיְיתָא הוּא, וְאַתְרָא דָּא קָא מְסַיְיעָא לָן, וּמָאן דְּאִתְפְּרַשׁ מִכָּאן כְּמָאן דְּאִתְפְּרַשׁ מֵחַיֵּי עָלְמָא. זְקִיף יְדוֹי רַבִּי אַבָּא וּבָרִיךְ לוֹן. יָתְבוּ עַד

דְּנָהַר יְמָמָא. בְּתַר דְּנָהַר יְמָמָא אֲמָרוּ לְאִנּוּן דְּדָבְקִי דְּקָמַייהוּ פּוּקוּ וַחֲמוּ אִי נָהַר יְמָמָא, וְכָל חַד לֵימָא מִלָּה חַדְתָּא דְּאוֹרַיְתָא לְהַאי גַּבְרָא רַבָּא. נְפָקוּ וְחָמוּ דְּנָהַר יְמָמָא. אֲמַר חַד מִנַּיְהוּ זַמִּין הַאי יוֹמָא אֶשָּׁא מִלְּעֵילָּא. אֲמַר אָחְרָא וּבְהַהּ בֵּיתָא. אֲמַר אָחְרָא חַד סָבָא הָכָא דְּזַמִּין הַאי יוֹמָא לְאִתּוֹקְדָא בְּנוּרָא דָּא, אֲמַר רַבִּי אַבָּא רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. תָּוֹוה וְלָא יָכִיל לְמִלְלָא, אֲמַר קוּטְרָא דְּהוּרְמָנָא בְּאַרְעָא אִתְּפְּסַת. וְכָךְ הֲוָה, דְּהַהוּא יוֹמָא חָמוּ חַבְרַיָּיא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא וְאִסְתַּחֲרוּ בְּאֶשָּׁא. וְרַבִּי אַבָּא אִתְלַהִיטוּ אַנְפּוֹי כְּנוּרָא מֵחֶדְוָתָא דְּאוֹרַיְתָא. תָּאנָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לָא נְפָקוּ כֻּלְּהוּ מִבֵּיתָא וּבֵיתָא אִתְקַטַּר בְּקִיטְרָא, וַהֲווֹ חַדְתָּאן מִלֵּי בְּגַוַוייהוּ, כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוֹרַיְתָא מִטּוּרָא דְּסִינַי. בְּתַר דְּאִסְתַּלָּקוּ לָא הֲווֹ יָדְעֵי אִי הוּא יְמָמָא וְאִי לֵילְיָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּעוֹד דַּאֲנַן קָיְימִין לֵימָא כָּל חַד מִינָּן מִלָּה חַדְתָּא דְּחָכְמְתָא לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמָארֵיהּ דְּבֵיתָא מָרֵיהּ דְּהִלּוּלָא: פְּתַח חַד וַאֲמַר (תהלים סה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ וגו׳. בְּקַדְמֵיתָא חֲצֵרֶיךָ לְבָתַּר בֵּיתֶךָ וּלְבָתַּר הֵיכָלֶךָ. דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְעֵילָּא (נ״א לְגוֹ) מִן דָּא. יִשְׂכֹּן חֲצֵרֶיךָ בְּקַדְמֵיתָא, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ לְבָתַּר כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת. הַחָכְמָה יִבְנֶה בַּיִת לָא כְּתִיב, דְּאִי כְּתִיב הָכִי הֲוָה מַשְׁמַע דְּחָכְמָה בַּיִת אִקְרֵי, אֶלָּא כְּתִיב בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בַּיִת, הַיְינוּ דִּכְתִיב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וגו׳. קָדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ לְבָתַּר דָּא הוּא שְׁלִימוּ דְּכוּלָּא, דְּהָכֵי תָּנִינָן מַהוּ הֵיכָל. כְּלוֹמַר ה״י כ״ל, הַאי וְהַאי. וְכוּלָּא

אִשְׁתְּלִים כַּחֲדָא. רֵישָׁא דִּקְרָא מַה מּוֹכַח דִּכְתִיב אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. הַאי מָאן דְּאַקְרִיב בְּרִיָּה קָרְבָּנָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רַעֲוָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא קָרְבָּנָא וְאִתְרְעֵי בֵּיהּ וְקָרֵיב לֵיהּ וְשַׁוֵּי מְדוֹרֵיהּ בְּתֵרִין אִדְרִין וְאָחִיד לְהַאי וּלְהַאי דְּאִנּוּן תְּרֵין אִתְקַשְּׁרוּ כַּחֲדָא. דִּכְתִיב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. חֲצֵרֶיךָ וַדַּאי תְּרֵי. בְּגִינֵי כָּךְ חֲסִידֵי קַדְמָאֵי סָבָאן דְּהָכָא כַּד מַקְרִיבִין בְּנֵיהוּ לְקָרְבָּנָא דָּא. פָּתְחֵי וְאָמְרֵי אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. אִנּוּן דְּקָיְימֵי עֲלַיְיהוּ אָמְרֵי נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ. לְבָתַר מְבָרְכִין אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְאִנּוּן דְּקָיְימֵי עֲלַיְיהוּ אָמְרֵי כְּשֵׁם שֶׁהִכְנַסְתּוֹ לַבְּרִית וכו׳. וְתָנִינָן בְּקַדְמֵיתָא לְבָעֵי בַּר נָשׁ רַחֲמִין עֲלֵיהּ וּלְבָתַר עַל אָחָרָא דִּכְתִיב (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל. וַאֲנַן אוֹרְחָא דָּא נַקְטִינָן וְהָכִי שַׁפִּיר וְחָזֵי לְקַמָּאן. אָמַר רַבִּי אַבָּא וַדַּאי כָּךְ הוּא וְיָאוֹת מִלָּה, וּמָאן דְּלָא אָמַר הָכִי אַפִּיק גַּרְמֵיהּ מֵעֲשָׂרָה חֻפּוֹת דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְצַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְכָלְהוּ מִתְקַשְּׁרָן בְּהַאי. וּבְגִינֵי כָּךְ עֲשָׂרָה מִילֵּי דְּמְהֵימְנוּתָא אִית בְּהַאי קְרָא אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב וגו׳. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה חַד חֻפָּה אִתְעֲבֵדִי מִנָּהּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיכוֹן בְּעָלְמָא דָּא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא מִתְקַשְּׁרָא בִּלְבַבֵּיכוּ כְּאִלּוּ קָיְימִיתוּ [דף צה ע"א] בְּגוּפַיְיכוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל:

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ וגו׳. תָּאנָא כָּל מָאן

דְּקָרֵיב בְּרִיהּ לְקָרְבְּנָא דָּא, כְּאִלּוּ אַקְרִיב כָּל קָרְבְּנִין דְּעָלְמָא לְקַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְאִילּוּ בָּנֵי מַדְבְּחָא שְׁלִימָתָא קַמֵּיהּ. בְּגִינֵי כָךְ בָּעֵי לְסַדְּרָא מַדְבְּחָא בְּמָאנָא חַד מַלְיָא אַרְעָא לְמִגְזַר עֲלֵיהּ הַאי קְיָימָא קַדִּישָׁא, וְאִתְחַשִּׁיב קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּאִלּוּ אַדְבַּח עֲלֵיהּ עִלָּוּון וְקָרְבְּנִין עָאנָא וְתוֹרֵי. וְנִיחָא לֵיהּ יַתִּיר מִכֻּלְהוּ דִּכְתִיב וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ וגו׳. בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי. מַהוּ אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי (אֶת) דָּא מִילָּה דִּכְתִיב בָּהּ (תהלים כה) סוֹד יי׳ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. הַאי מִזְבַּח אֲדָמָה וַדַּאי כְּמָא דַּאֲמִינָא. בַּתְרֵיהּ מַה כְּתִיב וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִי. רֶמֶז לְגִיּוֹרָא כַּד אִתְגַּיֵּיר דְּאִיהוּ מֵעַם קְשֵׁי קְדַל וְקְשֵׁי לְבָּא, הַאי אִקְרֵי מִזְבַּח אֲבָנִים. לֹא תִבְנֶה אֹתָהֶן גָּזִית. מָה הוּא, דְּבָעֵי לַאֲעָלָא לֵיהּ בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (בגין) וְלָא יִגְזַר יָתֵיהּ עַד דְּיִנְשֵׁי פּוּלְחָנָא אָחֳרָא דַּעֲבַד עַד הָכָא וְיַעֲדֵי מִנֵּיהּ הַהוּא קַשְׁיוּ דְּלִבָּא. וְאִי אִתְגְּזַר וְלָא אַעְדֵי מִנֵּיהּ הַהוּא קַשְׁיָא דְּלִבָּא לְמֵיעַל בְּפוּלְחָנָא קַדִּישָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲרֵי הוּא כְּהַאי פִּסִילָא דְּאַבְנָא דְּגָזְרֵי לֵיהּ מֵהַאי גִּיסָא וּמֵהַאי גִּיסָא וְאִשְׁתְּאַר אַבְנָא כְּדְבְּקַדְמִיתָא. בְּגִין כָּךְ לֹא תִבְנֶה אֹתָהֶן גָּזִית. דְּאִי אִשְׁתְּאַר בְּקַשְׁיוּתֵיהּ, כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶיהָ, כְּלוֹמַר הַהוּא גְּזִירוּ דְּאִתְגְּזַר לָא מְהַנְיָא לֵיהּ. בְּגִינֵי כָךְ זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמָאן דְּאַקְרִיב הַאי קָרְבְּנָא בְּחֶדְוָתָא בְּרַעֲוָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָעֵי לְמֶחֱדֵי בְּהַאי חוּלָקָא כָּל (ד״א ל״ג הַהוּא) יוֹמָא דִּכְתִיב (שם ה) וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשַּׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יי׳ וגו׳ אֲנִי אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וגו׳. הַאי קְרָא אִית לְעַיְינָא בֵּיהּ וְקַשְׁיָא בְּכַמָּה אוּרְחִין, וְכִי עַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּלֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֶלָּא (עד) הָאִידָנָא כַּד מָטָא לְהַנֵּי יוֹמִין וַיֵּרָא יי׳ אֶל אַבְרָם וְלָא קֳדָם. וְהָכְתִיב וַיֹּאמֶר יי׳ אֶל אַבְרָם. וַיי׳ אָמַר אֶל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדוֹעַ תֵּדַע וגו׳. וְהָאִידָנָא מַנֵּי חוּשְׁבַּן יוֹמִין, וְכַד מָנֵי לְהוֹ כְּתִיב וַיֵּרָא יי׳ אֶל אַבְרָם, אִשְׁתְּמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לָא אִתְגְּלֵי עֲלוֹי. וְעוֹד דִּכְתִיב בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשַּׁע שָׁנִים, בְּקַדְמֵיתָא שָׁנָה וּלְבַסּוֹף שָׁנִים. אֶלָּא הָכֵי תָּאנָא, כָּל אִנּוּן יוֹמִין לָא כְּתִיב וַיֵּרָא, מַאי טַעְמָא, אֶלָּא כָּל כַּמָּה דַּהֲוָה אָטִים וְסָתִים (כד) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אִתְגְּלֵי עֲלֵיהּ כִּדְקָחָזֵי. הָאִידָנָא אִתְגְּלֵי עֲלֵיהּ דִּכְתִיב וַיֵּרָא. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּבָעָא לְגַלֵּי בֵּיהּ הַאי אָת כְּתָרָא קַדִּישָׁא. וְעוֹד דְּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲפָקָא מִנֵּיהּ זַרְעָא קַדִּישָׁא, וְקַדִּישָׁא לָא לֶהֱוֵי בְּעוֹד דְּאִיהוּ אָטִים בִּשְׂרָא, אֶלָּא אֲמַר הַשְׁתָּא דְּהוּא בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשַּׁע שָׁנִים וּזְמַן קָרִיב הוּא דְּיִנְפּוֹק מִנֵּיהּ זַרְעָא קַדִּישָׁא, לֶהֱוֵי הוּא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא וּלְבָתַר יִנְפּוֹק מִנֵּיהּ זַרְעָא קַדִּישָׁא. בְּגִין כָּךְ מָנֵי יוֹמוֹי בְּהַאי וְלָא בְּכָל הַנֵּי זִמְנֵי קַדְמֵיתָא. תּוּ תִּשְׁעִים שָׁנָה, דְּכָל יוֹמוֹי קַדְמָאֵי לָא הֲווֹ שָׁנִים אֶלָּא כְּחַד שָׁנָה דְּלָא הֲווֹ יוֹמוֹי יוֹמִין, הַשְׁתָּא דְּמָטָא לְהַאי שָׁנִים, אִנּוּן וְלָא שָׁנָה:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדַּי. מַאי מַשְׁמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לָא קָאָמַר אֲנִי אֵל שַׁדַּי. אֶלָּא הָכֵי תָּאנָא עֲבַד קוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא כְּתִרִין תַּתָּאִין דִּלָּא קַדִּישִׁין לְתַתָּא. וְכָל אִנּוּן דִּלָּא אִתְגְּזָרוּ יִסְתָּאֲבוּן בֵּהוֹן. וּרְשִׁימִין בֵּהוֹן, וּמַאי רְשׁוּמָא אִית בֵּהוֹן, דְּאִתְחֲזֵי בְּהוּ שי"ן דל"ת וְלָא יַתִּיר, וּבְגִין כָּךְ אִסְתָּאֲבוּן בֵּהוּ וְאִתְדַּבְּקוּן בֵּהוּ. בָּתַר דְּאִתְגְּזָרוּ נָפְקִין מֵאִלֵּין וְעָאלִין בְּגַדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא וְאִתְגְּלְיָא בֵּהוּ יו"ד רְשִׁימָא קַדִּישָׁא אָת קַיְימָא שְׁלִים [דף צה ע"ב] וְאִתְרְשִׁים בֵּהוּ שד"י וְאִשְׁתְּלִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהַאי אֲנִי אֵל שַׁדַּי. הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָּמִים, שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אָת חָסֵר בִּרְשִׁימָא דְּשי"ן וְדל"ת, גְּזַר גַּרְמָךְ וֶהֱוֵי שָׁלִים בִּרְשִׁימָא דְּיו"ד. וּמָאן דְּאִיהוּ בִּרְשׁוּמָא דָּא אִתְחֲזֵי לְאִתְבָּרְכָא בִּשְׁמָא דָּא דִּכְתִיב (בראשית כח) וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתְךָ. מַהוּ אֵל שַׁדַּי. הַהוּא דְּבִרְכָאן נָפְקָן מִנֵּיהּ, הוּא דְּשַׁלִּיט. עַל כְּתִרִין תַּתָּאִין, וְכֹלָּא מִדַּחֲלְתֵּיהּ דָּחֲלִין וּמְזַדַּעְזְעִין, בְּגִין כָּךְ מָאן דְּאִתְגְּזַר, כָּל אִנּוּן דִּלָּא קַדִּישִׁין אִתְרַחֲקָן מִנֵּיהּ וְלָא שָׁלְטִין בֵּהּ. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּלָא נָחִית לַגֵּיהִנֹּם דִּכְתִיב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וגו'. (כָּל אִנּוּן (צג א) דְּאִתְגְּזָרוּ אִקְרוּן צַדִּיקִים, וּבְגִין כָּךְ לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ, דְּלָא יְרִית הַאי אָרֶץ אֶלָּא הַהוּא דְּאִקְרֵי צַדִּיק, אוֹף הָכִי וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ וגו') אָמַר רַבִּי אַבָּא זַכָּאִין אַתּוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, זַכָּאָה חוּלָקִי דְּאִתֵינָא לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמֵיכוֹן, כֻּלְכוּ קַדִּישִׁין, כֻּלְכוּ בְּנֵי אֱלָהָא קַדִּישָׁא, עֲלַייכוּ כְּתִיב (שם מד) זֶה יֹאמַר לַיי' אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיי' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה. כָּל חַד מִנְּכוֹן אָחִיד וְאִתְקַשַּׁר בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וְאַתּוּן רַבְרְבָן מִמַּנָּן תְּרֵיסִין מֵהַהִיא אֶרֶץ דְּאִקְרֵי אֶרֶץ הַחַיִּים דְּרַבְרְבָנוֹהִי אָכְלִין מִמַּנָּא דְּטַלָּא קַדִּישָׁא:

פְּתַח אִידָךְ וַאֲמַר (קהלת י) אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין
וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכְלוּ. וּכְתִיב אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ
נַעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכְלוּ. הַנֵּי קְרָאֵי קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי. וְלָא
קַשְׁיָין, הַאי דִּכְתִיב אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ דִּלְעֵילָּא
דְּשַׁלְטָא עַל כָּל אִנּוּן חַיִּין דִּלְעֵילָּא. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי אֶרֶץ
הַחַיִּים, וַעֲלָהּ כְּתִיב (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר יי׳ אֱלֹהֶיךָ דּוֹרֵשׁ
אוֹתָהּ תָּמִיד. וּכְתִיב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנוּת תֹּאכַל בָּהּ
לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ דַּיְיקָא. וְכֻלָּ
כָּךְ לָמָּה, מִשּׁוּם דִּכְתִיב שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין דָּא קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. בֶּן
חוֹרִין, מַהוּ בֶּן חוֹרִין כְּמָא דְאַתְּ אָמַר (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא
קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם. וּכְתִיב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ דְּהָא כָּל
חֵירוּ מִיּוֹבְלָא קָא אָתֵי. בְּגִין כָּךְ בֶּן בֶּן חוֹרִין. וְאִי תֵּימָא בֶּן
חוֹרִין וְלָא כְתִיב בֶּן חֵירוּת. הָכִי הוּא וַדַּאי בֶּן חֵירוּת
מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּמַתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא. כַּד
מִתְחַבְּרָן יו״ד בְּהֵ׳ כְּדֵין כְּתִיב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְלָא תֵימָא כַּד מִתְחַבְּרָן, אֶלָּא מִתְחַבְּרָן
וַדַּאי. וּבְגִין כָּךְ בֶּן חוֹרִין כְּתִיב, וְעַל דָּא אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ
שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִין, וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכְלוּ בְּחֶדְוָתָא בִּשְׁלִימוּ
בִּרְעוּתָא. אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר, הַאי אֶרֶץ דִּלְתַתָּא,
דְּתַנְיָא כָּל שְׁאָר אַרְעֵי דִּשְׁאָר עַמִּין עכו״ם אִתְיְהִיבוּ
לְרַבְרְבִין תְּרִיסִין דִּמְמַנָּן עֲלַיְיהוּ, וְעֵילָּא מִכֻּלְּהוּ הַהוּא
דִּכְתִיב בֵּהּ (תהלים לז) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. וְתָאנָא הַאי קְרָא
שָׁרוּ שֶׁל עוֹלָם אֲמָרוּהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ
נַעַר. וַוי לְעָלְמָא דְּמִסְטְרָא דָּא יִנָּקָא, וְכַד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא
יַנְקִין כְּמָאן דְּיַנִּיק מֵרְשׁוּתָא אָחֳרָא. וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכְלוּ

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת ויחי

יום **ראשון** 5	ה	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין י"ט **ירושלמי:** שקלים כ"א **תוספתא:** תרומות י **נ"ך:** שמואל א יח **משניות:** סוטה ו **זהר:** חלק א עמ' תלה-תלו	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:23 | **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:43 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:24 | **שקיעה** ..... 4:45 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:12 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:58
יום **שני** 6	ו	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ' **ירושלמי:** שקלים כ"ב **תוספתא:** מעשרות א **נ"ך:** שמואל א יט **משניות:** סוטה ז **זהר:** חלק א עמ' תלו-תלח	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:23 | **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:44 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:24 | **שקיעה** ..... 4:46 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:12 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 5:59
יום **שלישי** 7	ז	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"א **ירושלמי:** שקלים כ"ג **תוספתא:** מעשרות ב **נ"ך:** שמואל א כ **משניות:** סוטה ח **זהר:** חלק א עמ' תלט-תמ	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:23 | **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:44 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:25 | **שקיעה** ..... 4:47 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:13 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:00
יום **רביעי** 8	ח	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ב **ירושלמי:** שקלים כ"ד **תוספתא:** מעשרות ג **נ"ך:** שמואל א כא **משניות:** סוטה ט **זהר:** חלק א עמ' תמא-תמב	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:24 | **סו"ז תפילה** ..... 10:04 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:45 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:25 | **שקיעה** ..... 4:48 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:13 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:01
יום **חמישי** 9	ט	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ג **ירושלמי:** שקלים כ"ה **תוספתא:** מעשר שני א **נ"ך:** שמואל א כב **משניות:** גטין א **זהר:** חלק א עמ' תמג-תמד	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:24 | **סו"ז תפילה** ..... 10:04 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:45 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:25 | **שקיעה** .....4:48 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:13 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:01
יום **ששי** 10	י	**צום עשרה בטבת, הילולת רבי נתן זיע"א** **לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ד **ירושלמי:** שקלים כ"ו **תוספתא:** מעשר שני ב **נ"ך:** שמואל א כג **משניות:** גטין ב **זהר:** חלק א עמ' תמה-תמו	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:24 | **סו"ז תפילה** ..... 10:04 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:46 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:25 | **שקיעה** ..... 4:49 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:13 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:02 **הדלקת נרות** (40 דק'): **4:09** (20 דק'): **4:29**
שב"ק 11	יא	**שבת קודש פרשת ויחי** **לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין כ"ה **ירושלמי:** שקלים כ"ז **תוספתא:** מעשר שני ג **נ"ך:** שמואל א כד **משניות:** גטין ג **זהר:** חלק א עמ' תמז-תמח	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:24 | **סו"ז תפילה** ..... 10:04 **נץ החמה** ..... 6:41 | **חצות היום** ..... 11:46 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:26 | **שקיעה** ..... 4:50 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:13 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:03 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:03**

אָמַר רַבִּי נָתָן הַקָּדוֹשׁ:

'מִי שֶׁחָזָק בְּטְבִילַת מִקְוֶה - יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל!'...

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)